

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

Oseriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Sortiseri nefranconate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămit.

„GAZETA” IESE ÎN FIECARE ZI.

ANULŪ XLIX.

Pe unŷ anŷ 12 fior., pe șese luni 6 fior., pe trei luni 3 fior.

România și străinătate:

Pe anŷ 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

N° 113.

Luni, Marți 20 Maiŷ (1 Iunie).

1886.

Brașovŷ 19 Maiŷ 1886.

Intr'unulŷ din numerii trecuți ai fŷoiei nŷstre, „Unulŷ din cei prezenți” la sinodulŷ arhidiececei greco-orientale române din Transilvania ne-a prezentatŷ unŷ scurtŷ resumatŷ alŷ lucrărilorŷ principale cu care s'a ocupatŷ de rëndulŷ acesta întrunirea bisericească în Sibiu. Ne-a arătatŷ în liniamentele generale, în ce modŷ și-a exercitatŷ sinodulŷ dreptulŷ de controlŷ cu privire la afacerile bisericesci, școlare și fundaționale în decursulŷ anului 1885.

Menționatulŷ raportŷ constată, că sinodulŷ s'a declaratŷ satisfăcutŷ cu modulŷ cum s'a administratŷ biserica și școla în anulŷ trecutŷ; adaugă totodată, ca nisce semne de progresŷ, liniștea în care au decursŷ consultările sinodului, nobilulŷ zelŷ ce l'au documentatŷ membrii lui, fiindŷ prezenți într'unŷ numărŷ considerabilŷ în totŷ timpulŷ ședințelorŷ, și termină dîcîndŷ că mersulŷ lucrurilorŷ a luatŷ o bună direcțiune.

Repetămŷ din nou observațiunea ce amŷ făcutŷ o cînd amŷ publicatŷ acestŷ raportŷ: sê dea Dumnezeu sê fiă așa!

Nimeni nu s'ar bucura mai multŷ decătŷ noi decătŷ 'n adevêrŷ lucrurile s'arŷ fi întorsŷ tŷte spre bine și decătŷ fiii bisericeii, chemați a conduce poporulŷ cu mână sigură pe calea progresului în cultura religiŷsă, morală și intelectuală, s'arŷ fi pêtrunsŷ pe deplinŷ de marea rîspundere ce o au față cu biserica și cu națiunea în aceste timpuri de grea încercare.

Bucuria acêta însă numai prin fapte îmbucurătore ni se va putê procura. Asta'i clarŷ, precum clarŷ este, că momentele sulevate de raportulŷ din vorbă: interesulŷ pentru lucrările sinodului și liniștea în discuțiunii constitue o aparițiune îmbucurătore; nu mai puținŷ însă este neîndoișosŷ, că ori și ce activitate trebuie sê se judece nu după forma esteriŷră în care s'a sêvêșitŷ, ci după rezultatele ei reale.

E vorba aci, decătŷ părinții sinodului au aflatŷ mijloculŷ d'a se înțelege între sine cum se cade, spre a înainta cătŷ mai multŷ scopulŷ ce-lŷ urmărește o asemenea instituțiune, precum și d'a întări legăturile ce trebuie sê țină într'unŷ mănunchiu tŷte elementele, cari constituiescŷ biserica, și d'a le însuffla încredere.

Ca sê fimŷ drepti, trebuie sê mărturisimŷ că argumentele aduse în raportulŷ amintitŷ în privința acêta suntŷ prea slabe spre a ne însuffla credința, că 'n adevêrŷ lucrurile au pornitŷ spre bine. Amŷ dori ca faptele viitoare sê dea dreptate părerilorŷ optimiste. Pe faptele prezente însă fŷrte puține speranțe vomŷ putê întemeia și dreptŷ dovadă vomŷ releva numai unulŷ, pe care raportulŷ l'a retăcutŷ cu totulŷ, fără 'ndoială numai pentru ca sê nu conturbe armonia părerilorŷ exprimate în elŷ, și acestŷ faptŷ privește atitudinea sinodului față cu hotărîrile sale din anulŷ trecutŷ în cestiunea ajutorului de statŷ.

Este încă viuă în memoria fiecărui hotărîrea ce a luatŷ o sinodulŷ în anulŷ trecutŷ cu privire la ajutorulŷ de statŷ. Era atunci părerea multora și și a nŷstră, că sinodulŷ primindŷ cele 4000 fl. puși la dispozițiunea Metropolitului și refuzândŷ numai cealaltă sumă a deschisŷ numai o porțiță pentru paralizarea totală a concluserilorŷ sinodale în acêta privința.

Parte din preoți au primitŷ ajutorulŷ din mâna ministrului, din cauză că nu li s'au adusŷ la cunoștința conclusele sinodului din anulŷ trecutŷ. Sinodulŷ de acuma constatândŷ acestŷ faptŷ, în locŷ d'ași exprima nemulțămirea față cu procederea consistorului, ia o hotărîre de natură a produce și mai mare confușiune în acêta cestiune. Ba mai multŷ, Metropolitulŷ a declaratŷ însuși, că chiar în interesulŷ bisericeii a aflatŷ de lipsă a nu executa conclusele sinodului din

anulŷ trecutŷ, și cu 23 contra 16 voturi sinodulŷ a aprobatŷ purtarea căpeteniilorŷ bisericesci.

Astfelŷ amŷ ajunsŷ a nu mai sci ce este conclusulŷ sinodului și ce nu. Și acêta confușiune credemŷ că nu servește nicîdecum spre a da lucrurilorŷ o bună direcțiune, cu atătŷ mai puținŷ spre întărirea autorității bisericesci.

A mai hotărîtŷ încă sinodulŷ din anulŷ acesta, ca sê așternă tŷtă cestiunea ajutorului de statŷ congresului naționalŷ bisericescŷ, spre a întreprinde pașii de lipsă pentru înlăturarea știrbirei autonomiei bisericesci.

După ce din amănări și din speranțe nu mai eșimŷ, sê sperămŷ și de astădată, că multŷ amănatulŷ și acum speratulŷ congresŷ naționalŷ bisericescŷ alŷ Metropoliei nŷstre greco-orientale, va pune odată capêtu confușiunilorŷ, ca lucrurile sê se potă întŷrce spre bine.

Starea financiară a Ungariei.

(Desbaterile asupra creditelorŷ suplimentare.)

(Fine)

În a doua categoriă a scuserilorŷ aparține căutarea unuia căruia sê i se încarce în spinare tŷte pécatele. Ministrulŷ-președinte a contestatŷ acêta, dîr pressa guvernamentală inspirată aruncă pécatele în spinarea căilorŷ ferate, respective în spinarea fostului directorŷ generalŷ alŷ acelora. (Aplause'n stînga; contradiceri în drêpta.) Dîr în acêta afacere responsabilitatea cade esclusivŷ asupra ministrului comunicațiunei. (Vii aprobări în stînga.) Ca țapŷ păcêtosŷ caută guvernulŷ a înfățișa și pe întreaga națiune și chiar pe opozițiunea, care asemenea arŷ fi exercitatŷ presiuni asupra guvernului cu privire la sporirea cheltuelilorŷ. Asta trebuie s'o respingŷ cu hotărîre. (Vii aplause'n stînga.) Noi numai acolo amŷ cerutŷ dotațiunii mai mari, unde era nevoie de ridicarea bunei stări a țerii, dîr de cheltueli risipitŷre totdeuna amŷ avertisatŷ. (Vii aplause'n stînga.)

A treia categoriă de scuse stă în fŷrte slabă legătură cu cestiunea; aci e vorba numai d'a prepara spiritele. Căci decătŷ ministrulŷ președinte s'a provocatŷ la strinsa legătură ce-lŷ lîgă la majoritate, asta n'are nimicŷ cu creditele suplimentare. (Aplause'n stînga.) Guvernulŷ se laudă cu sinceritatea, dîcîndŷ că proiectele de credite suplimentare le-a prezentatŷ din pură francheță, căci cheltuelile în plus le-ar fi pututŷ justifica la ultimele șocoteli finale ale anilorŷ respectiv și atunci n'ar mai fi fostŷ nici o larmă. Asta nu-i așa. Tŷte simptomele arată, că guvernului ŷi trebuie banŷ și că elŷ nu'și potê procura altfelŷ banŷ, decătŷ aducîndŷ aceste proiecte. De aci nasce sinceritatea. Cătŷ de îndreptățită e acêta părere se vede și d'acolo, că guvernulŷ fusese imputernicitŷ sê realizeze succesivŷ, după cum vorŷ progresa lucrările, împrumutulŷ pentru regularea Raabului. Ei bine, nici o lovitură de șapă nu s'a datŷ, și guvernulŷ a și realizatŷ întregŷ împrumutulŷ și deja l'a și cheltuitŷ. Nu din sinceritate, ci de nevoie s'au adusŷ proiectele. (Vii aplause'n stînga.) Ca sê prepara spiritele, ministrulŷ președinte s'a provocatŷ plinŷ de demnitate la simțulŷ despre sine însuși. Dîr acêta atitudine se potrivește încă și mai rêu, decătŷ presupusa sinceritate. (Furtunose aplause'n stînga.) D-lŷ ministru președinte față cu parlamentulŷ se află într'o situațiune nicîdecum plină de demnitate. Cînd unŷ ministru cade d. e. în urma unui rîșboiu nenorocitŷ sêu a unei reforme neisbutite, încă totŷ îi mai rêmâne păstrată ôre-care demnitate; dîr cînd e vorba numai de cestiunii bănesci, cînd micimea și disordinea facŷ sê cață ministrulŷ, nu e nici o urmă de o sorte tragică, plină de demnitate. (Vii aplause'n stînga.)

Acêta e situațiunea, acestea suntŷ scusele, ce consecințe se potŷ trage acum din acestea? (S'auđimŷ!) Administrațiunea, precum s'a vîdutŷ, de ani de țile a fostŷ rea, fără sistemŷ, dêmără de condamnatŷ; scusele nu suntŷ dovedite de bune. Îngreunătore e împrejurarea, că guvernulŷ a spusŷ sêrbătorește că va restabili ordinea și echilibrulŷ. Acêta problemă nu și-a împlinitŷ o, deși parlamentulŷ i-a votatŷ sporiri de dări în sumă de 40

miliŷne. Crisa economică s'a observatŷ deja în 1884 și l'ar fi pututŷ îndemna sê cruțe. În locŷ d'a face acêta, tocmai atunci a făcutŷ cele mai mari cheltueli în plus. După risipă vine prê târziu cunoștința și promisiunea de îmbunătățire. Îngreunătorŷ cade în cumpênă și mulțimea problemelorŷ neresolvate. În 1875 s'a recunoscutŷ atătŷ de importantă regularea economiei statului, încătŷ s'a făcutŷ o fusiune de partide, fiind că ar fi fostŷ o crimă a lăsa țera nepregătită financiarŷ față cu schimbările sortii. (Furtunose aplause'n stînga.) De atunci au trecutŷ țece ani de pace, și guvernulŷ a adusŷ țera într'o astfelŷ de situațiune, încătŷ nu'și potê ajuta față cu crisa economică, și nu potê corîspunde rugămintei Ardealului d'a-i sprijini raporturile sale de creditŷ. Colonisați în vecinătatea unui vulcanŷ ce clocoțesce, nu putem sci, decătŷ nu se vorŷ ivi pe neașteptate țile de încercare, care vorŷ pretinde nu numai sângele cetățenilorŷ, ci și puterea economică și financiară a țerii. Sunt convinsŷ că monarhia, deși cu amare suferințe, le va suporta; dîr pentru care prețŷ? În urma relei administrațiunii financiare suntemŷ atătŷ de slăbiți, cum alte state suntŷ numai după grele rîșboie. Și ministru-președinte mai adresază țerii încă și unŷ avertismentŷ! Dîr ôre ce crimă a comisŷ țera? Nu cumva ea e vinovată de réua economiă financiară? Eu aprobŷ avertismentulŷ ce l'a adresatŷ ministrului-președinte deputatulŷ Iranyi. (Furtunose aplause ale opozițiunii.) Unui guvernŷ ușuratecŷ și risipitorŷ nu'și putemŷ încuviința nici unŷ banŷ și nu primescŷ proiectele. (Furtunose aplause.)

Ministrulŷ Tisza dîce, că nu'i adevêratŷ, că vrea s'arunce pécatele în spinarea altuia, mai cu sêmă că a accentuatŷ însemnătatea rețelei căilorŷ ferate și a arêtatŷ și momentele ce potŷ servi ca scuse pentru casurile de disordine d'acolo. Responsabilitatea nu se aruncă asupra direcțiunii căilorŷ ferate, căci ministrulŷ de comunicațiune a spusŷ espresŷ în comisiune, că'și ia asupra sa tŷtă rîspunderea. Întregŷ guvernulŷ chiar e responsabilŷ. Cînd unŷ ministru cere sentința camerei, asta e sinceritate, êr' nu sê se retragă pentru șoptele din culoare. Mai bine sê cadă unŷ guvernŷ pentru câteva miliŷne în modŷ ridiculŷ, decătŷ cu căderea'i tragică sê cață și patria. (Vii aplause'n drêpta.) Nu pentru că e ôrbă urmêză guvernului majoritatea, ci pentru că vede cine'i șede în față. (Vii aplause și aprobări în drêpta.)

Proiectele negreșitŷ că s'au votatŷ, pentru că majorității îi era têmă că perde puțină cu miere.

O demonstrațiune în Reichsrath.

Cu ocașiunea discușiunei legii glŷotelorŷ în camera seniorilorŷ (Herrenhaus) din Viena, fostulŷ ministru, comitele Richard Belcredi, a terminatŷ discursulŷ sêu cu o apostrofă — în formă de panegiricŷ asupra armatei, care fŷ primită de seniorii austriaci cu aplause demonstrative. Elŷ dîse adecătŷ în ședința de Vineri:

„O podôbă a acestei camere, o podôbă a fiecărui patriotŷ austriacŷ este de a prețui și stima armata ca pe unŷ zidŷ apêrătorŷ în contra inamicilorŷ din afară și ca pe o scumpă pepinieră spre cultivarea sentimentului viu pentru imperiu (Aplause.) Mai este însă o podôbă a acestei camere și o podôbă a fiecărui patriotŷ austriacŷ, de a nu uita nicîdată, că spiritulŷ, care trăiesce în acestŷ mare corpŷ al armatei, spiritulŷ onôrei comune, al comunei cultivări a fidelității cătră împêratŷ, că acestŷ spiritŷ este, care dă prețulŷ sêu zidului de apêrare și care oferă puterea lui roditoare sentimentului pentru imperiu, și acestŷ spiritŷ este, care își află cea mai nobilă expresiune în fidelă și plină de pietate memoriă a morții eroilorŷ ce s'au jertfitŷ. (Aplause șgomotose demonstrative în tŷtă camera.) Acestea suntŷ legăturile tari, cari țină la olaltă puter-nica construcțiune și așa dîce cu bărbatulŷ de statŷ, că este mai multŷ ca o crimă, este o greșelă de a slăbi aceste legături. (Bravo! Bravo!) Tŷte daturile legilorŷ și ale bugetelorŷ, cu cari este întempinată armata, de ar fi aduse ori cătŷ de bucurôs și în ori ce mare mîsură, ele vorŷ fi, domnii mei, aduse fără folosŷ, ba vorŷ deveni chiar o adevêrată risipă decătŷ nu

va fi ferit spiritul militar de sguduir. (Bravo! Bravo!) Dacă nu-l vom îngriji și apăra cu delicatețea adevăratei iubiri de patriă (Bravo! Bravo!). Înaltă cameră! În sensul acesta și totodată ca un omagiu pentru nobilul spirit al armatei, vă rog să primiți acest proiect de lege. (Aplause sgomotoase și îndelungate.)

Apostrofa acesta, cu care a terminat comitele Belcredi discursul său, este răspunsul ce-lu dau seniorii anstriaci la declararea ce a făcut-o în camera maghiară în afacerea demonstrațiilor dela Buda, ministrul-președinte Tisza. Acesta o asigură toate foile din Viena și acesta se vede din cuprinsul cuvintelor de mai sus destul de lămurit.

Scim că d-lu Tisza între aplausele camerei ungare a numit procedura generalului Ianski, care în fruntea oficerilor imp. din Buda a depus o cunună pe mormântul generalului Hentzi, căzut la 1849 în lupta de apărare a cetății Buda, a numit-o „procedere necorectă și fără tact” și a adăugat, că acesta e și opiniunea cercurilor militare hotărâtoare până și în sferele cele mai înalte.

„Opoziționalul „Pesti Naplo,” a adus în dată scirea că pentru ca să poți face această declarație d-lu Tisza a primit mai întâi o împunerică telegrafică din partea Majestății Sale.

„Pester Lloyd” a răspuns, că d-lu Tisza n'a avut lipsă de-o împunerică specială, d'că d'nsul cunoscă părerea cercurilor hotărâtoare și este așa de sigur de ea, încât a putut să se pronunțe așa de categoric fără a face mai înainte întrebare. Celelalte foi guvernamentale s'au grăbit de a confirma acesta, făcând elogiuri d-lui Tisza pentru „fôia cea albă” ce a primit-o dela Regele. „Pester Lloyd” a mai adus înainte ca dovadă, că au trecut deja patru zile dela declararea d-lui Tisza și nu s'a întâmplat nimic ce ar pute să dea ansă a se crede că cercurile hotărâtoare nu ar aproba această declarație.

Ei bine, a sosit și a cincea zi și în această zi maturul corp al Seniorilor austriaci, în care sunt reprezentate toate căpeteniile armatei, desăvârșă în mod demonstrativ cuvintele desaprobatore, ce le-a rostit d. Tisza la adresa generalului Ianski.

„Fremdenblatt”, organul cercurilor competente militare, scrie următoarele despre manifestarea din vorbă a Seniorilor, pe care o numește „o manifestare importantă a patriotismului austriac”:

„Aprobarea generală ce au întâmpinat-o cuvintele lui Belcredi în ședința de aži a camerei Seniorilor, dovedesc, că aceștia știu apreașă importanța lucrului. Bărbații din această cameră nu pot fi bănuți că ar avea poftă de a face demonstrații fără de tact și totuși s'au folosit cu entuziasm de ocaziune de a da expresiune sentimentelor ce au mișcat în aceste zile pepturile Austriacilor”.

„Lupta în contra armatei comune nu s'a terminat în Peșta, de când cu declararea ponderoasă a ministrului-președinte, care a dat peste măsură satisfacțiunea cerută de „patriotismul” d-lor Ugron, Szalay și a cetei lor de pe strade. Numele Ianski și Hentzi se cită încă mereu în colonele ziarelor radicale, încă sunt în deplină

activitate acei publiciști, cari se ocupă cu aceea d'a pângări memoria morților, de a profana monumente, și pentru Lunea viitoare, este anunțată erăși o interpelare, care va cere delăturarea monumentului lui Hentzi. Mai sci, pôte că după acesta va urma încă o solemnă devastare a mormintelor din cimiteriul militar.”

„Lunea din afară a privit cu mirare la aceste evenimente din Peșta. Unde, pentru Dumnezeu, se mai oferă un asemenea spectacul propriu armatei, unde, pentru Dumnezeu, se pôte ofensa armata proprie fără contradicere din vre-o parte, fără apărare, cum s'a întâmplat în Peșta?..”

„Fremdenblatt” ia apoi în apărare fapta generalului Ianski și a oficerilor, cari împreună cu el au onorat memoria „generalului împărătesc” care a căzut „servind cauza monarhului său,” la 1849, și repetă că lumea din afară a trebuit să se mire, că în aceea ședință a parlamentului unguresc, în care generalul Ianski și oficerii de geniu din Peșta, au fost așa de aspru criticați din partea ministrului, despre „faptele de pe strade ale junimei universitare politice pline de speranță nu s'a ținut nici o vorbă.” În fine salută cu bucurie și cu satisfacțiune manifestațiunea Seniorilor austriaci pentru armată și spiritul ei.

„Neues Wiener Tagbl.” țice că dela 1867 se întâmplă acum pentru întâia oară, că se arată o asemenea divergență de sentimente și păreri între cele două parlamente ale monarhiei.

SCRILE ȚILEI.

Generalul Ianski, în contra căruia au demonstrat studenții din Peșta, a cerut să fiă transferat. Se vorbește că cererea i se va primi, și va fi transferat la corpul din Galiția.

—x—

În Monos-Petri, comit. Bihorului, au ars, Vineri a fost săptămâna, într-o jumătate de oră 32 case și 70 edificii laterale. Câțiva copii se jucaseră într-o curte de a nunta și voiau să pregătescă ospetul. În scopul acesta aprinseră o grămăjoră de paie, flăcările cuprinsă gardul și astfel acele edificii au fost prefăcute în cenușă.

—x—

Notarul din Sandorhaz, Stefan Szemes e urmărit pentru defraudare de bani publici.

—x—

În Bielany, aproape de Cracovia, s'au făcut în săptămâna trecută probe de împușcat cu turele (cupole) curasate în prezența șefului autorității militare. Locuitorii au trebuit să se retragă în depărtare de 9 kilometri spre a fi feriți de nenorociri.

—x—

După cum află „Epoca” br. Mayr, ambasadorul Austro-Ungariei în Bucuresci, a remis guvernului român o cerere pentru prelungirea convenției încă pentru 30 zile. Guvernul român nu s'a pronunțat încă.

—x—

Renunții gimnasticii români și profesorii de gimnastică, d-nii Moceanu și Velescu din Bucuresci, vor pleca în Iunie spre Calcuta. În călătorii se vor opri, spune „România”, la Constantinopol, Alexandria, Cairu, Port-Saidu, Aden și Bombai, unde vor da câte trei reprezentațiuni, fiind angajați mai dinainte. La întorcere se vor opri la Cipru și la Atena.

„Telegraful” din Bucuresci spune, că consiliul de ministri a luat deciziunea d'a espulsa de pe teritoriul României pe evreul Josef Ullmann, domiciliat la Tulcea. Acest evreu s'a dovedit a fi un agent secret al unei societăți israelite din străinătate, care încerca a turbura ordinea publică.

—x—

Tragerea loteriei Ateneului din Bucuresci se va face în ziua de 22 Mai.

—x—

Teatru unguresc. Astă seară se va juca: „Zilah Herczeg”, dramă în 4 acte, de Claretie. Venitul este destinat în favorul d-nei Matilda L. Veress

Congregațiunea comitatului Caraș-Severin!

Lugoș, 23 Mai 1886.

Onorate D-le Redactori! În zilele de 20 și 21 a l. c. s'a ținut adunarea ord. de primăveră a comitatului Caraș-Severin. De astă-dată adunarea municipală a fost foarte slabă cercetată, cu toate că multe puncte de interes erau la ordinea zilei. Așa se vede că nu numai Români — ci și omeni de ai celor dela cârmă cu judecată mai sănătoasă — au început a se sătura de constituționalismul unguresc și de practisarea lui și în comitate. Și cum și se nu se sature, când numai o dorință se respectă — ca în totă țera — și în adunările municipale ale comitatului Caraș-Severin, dorința premierului Tisza, intrută în pașă dela Arad, Tabaydy.

E semn foarte trist pentru o țera, în care cetățenii încep a deveni indiferenți față cu afacerile ei cele mai importante. Ar fi foarte de recomandat ca puternicii țilei cei mari ca și cei mici să nu le trecă cu vederea acestea.

Deschișându-se adunarea prin Comitele suprem Tabaydy, primul punct din programul țilei a fost: Raportul vice-comitelui. — După cetirea acestui raport mai lung decât o zi de veră, intunecat și complicat se scoldă d-lu adv. din Lugoș Coriolan Brediceanu și face observările sale cu privire la d'nsul cam în modul următor:

După cum am putut constata din congreșiune în congreșiune raportul vice-comitelui devine tot mai lung, d'că nu pentru-că ar tracta mai exact și mai în detaliu ramurile administrațiunii, ori pentru că s'ar estinde peste toate sferele de activitate ale organelor subalterne, ci pentru că cuprinde în sine atâtea nimicuri er' adevărurile așa de mistificate-să într'nsul și țesătura lui atât e de complicată și intunecată, încât omul pe lângă cea mai mare încordare și bună-voință nu se pôte orienta din el. De aceea recomandă, ca pe viitor d-lu vice-comite să cercce a face un raport mai general, mai m'edios, ca așa fiă-care ascultător să se pôte ușor câștiga o iconă cât se pôte de clară despre funcționarea organismului administrativ.

Adaugă mai departe: Că suspendările și cauzele disciplinare dintre ampoiași, în loc să scadă, pe și ce merge se tot înmulțesc și pare că-i făcatură, că totu dintre omenii d-vostre. Eță pe cine a-ți ales! Vedeți cum se respălătesce exclusivitatea cu care a-ți făcut alegerile! Omeni oneși calificați nu v'au trebuit pentru că au fost Români, ci a-ți pus unde numai a-ți putut „barași” și „koma” numai pentru că sunt Unguri fără considerare ori de au calificațiune ori nu, ori de merită pâne ori ba. Călcarea de legi, abuzurile și neglijințele cu totă protecțiunea, cu tot nepotismul, nu le puteți ascunde.

FOILETONUL.

Calătoria lui Stanley prin Africa centrală.

(Urmare.)

Intr'una din zile însă, ducându-se bărbatul cu nu sci ce trebă afară din oraș și rugând-o prietinel din nou să-i talmăcescă istoria pescilor, ea nu se mai put stăpâni, și țise: „Iată, îți voi arăta, de unde am scos pescii, dar nu care cumva să spu la vre-o ființă pământină ceea ce vei vedea, căci altfel se pôte întâmpla un rău grozav atât mie, cât și nouă tuturor.”

Prietinel, poftitor să scie taina pescilor, făgădui că nu va spune nimenui nimicu, și nevasta ușor de minte îi arăta isvorul. Vădându el atâtea frumusețe de pește, nu se put stăpâni de a întinde mâna, ca să prindă unul din ei, dar atunci ce să vezi?... „Muzimu”, spiritul care locuia în fântână, se mâniă, frumosul și roditorul șes încep a se cufunda, fântâna se lăși tot mai mult, până când în sfârșit acoperi tot șesul de mai înainte. Așa s'a făcut lacul Tankanika.

Stanley îngrij, ca deosebitele părți ale luntrei „Lady Alice”, care fuseseră aduse pe umeri de Vangvana și de Vanyamvezi, să se încascăleze erăși la-o-

laltă. După aceea mai împrumută dela guvernul din Ugigi o luntre mare „Meofu”, care era făcută dintr'un tecton uriaș.*)

În 11 Iunie toate cele de lipsă pentru călătorii erau gata. Stanley își alesese ca tovarăși totu omeni tineri, sdraveni, sprinteni și credincioși.

Locuitorii din Ugigi se temeau, că „Lady Alice”, care li se părea de totu șubredă, nu se va put împotrivi valurilor năvălitoare ale lacului.

„Băgați de sêmă, băgați de sêmă!”, îi strigară lui Stanley și soților săi mulți din cei ce se aflau pe țărmure, când vasul lucrat în Europa încep a se depărta.

La început călătorul nostru nu avea nimicu nou de vădutu, deore-ce el mai fusese spre sud până la un punct ore-care împreună cu Livingstone și văduse lucrurile mai de căpeteniă. În curându însă se iviră ținuturi, lui până acum necunoscute.

Deluri acoperite cu păduri variau cu șesuri galbuie. Mai încolo se vedeau munți estinși, ale căror stânci se perdeau în valurile lacului. Țermurii aci aveau un aspect prietinesc, aci stâncile cele înalte le dau o înfățișare de totu sêlbatică.

*) Tectonulă (tectona grandis) este un arbore din ținuturile tropice cu lemn ușor dar foarte tare și elastic. Lemnul acestui arbore se întrebunțează mult la făcerea corăbiilor.

Călătorii noștri trecu pe la îmbucătura lui Malagarazi celui repede și pe lângă a rului Rugufu. În regiunea, în care se varsă acestu riu, țise unul dintre însoțitorii lui Stanley, care fusese înainte prin locurile acestea împreună cu Cameron: „Când am mai fost aici cu celălaltu om alb, am poposit pe o limbă de pământ, care acuma este sub apă. În adevert Tankanika înghite uscatul, vădându cu ochii!”

Și aicea se adeveri, ceca-ce constatase Stanley în Ugigi, că adecă lacul crește din ce în ce totu mai mult. Mai încolo el avu din nou prilej să se convingă despre adevêrul păreri sale.

Ajungându la un promontoriu stâncos, Stanley constată după mai multe semne, că aici lacul a trebuit să fi împărțit printr'un șir mare de stânci în două părți deosebite, într'una sudică și într'una nordică. De bună sêmă apa înălțându-se totu mai mult a rupt cu timpul acestu zăgaz puternic, s'eu l'a înecat cu desăvârșire. Dela promontoriu spre sud lacul devenia totu mai îngust, așa încât pe vreme bună se putea vedea dela un țărmure până la celălaltu.

În 4 Iuliu ajunse călătorul nostru și cu soții săi la satul Moangala aședat la partea de miază-zi a țărmurelui vestic al lacului. Și aici se putea băga de sêmă binișor, că lacul crește în continuu.

„Să ne mai plouă încă odată, și vom fi siliți să

Dér decă nia-ți fi lăsat și pe noi să ajungem în comisiunile disciplinare, în comisiunea de scontrare, ca să vedem de aproape ce fac ampoiații, și să putem să-i tractăm drept și neparțial!

Ce credeți de comite și vice-comite? nu ar fi de cece ori mai mulți ampoiați pe lista celor cu pedepse disciplinare? Și pentru persoanele și pentru ocrotirea răului răspunderea pe D-vostă cade și aproape tare e ziua de răspundere.

(Va urmă.)

Turnul roșu, 18 Maiu st. n.

Sântirea unei cruci în o comună săsescă. În satul săsesc Monariu (Com. Bistrița-Năsăud) se află și câteva familii române — cele mai multe lipsite, căci se susțin parte ca păstori, parte ca țilerii, dér se susțin binișor de pe o ție pe alta. Aceste familii aparțin după religia bisericii gr. cat. din Șomfalău, satul jumătate din Unguri, și jumătate din Români. Numărul familiilor ce se țin de biserică gr. cat. din Șomfalău este 16, ér' un număr de vre-o 3 familii se țin de comuna gr. or. Șomotelnici. Poporațiunea săsescă s'a îngrijit și a dat acestor familii loc de înmormântare. Acest cimitieriu — fără a esagera, încunjurat fiind cu stobor (palangă) bine făcut și cultivat cu pomi, întrece pôte multe alte cimiterii românesce din comune curate române. Micuțulu număr al familiilor române la îndemnul preotului administrator al Șomfalăului a pus crucerii lângă crucerii și și-a făcut o frumoasă cruce — monumentu, ce reprezintă pe d-l nostru Is. Christos răstignit și lângă densul două mironosițe. Crucea acesta e din lemn și s'a sântit în 4 (16) Maiu a. c. p. m. Actul sântirii s'a îndeplinit de preoții M. Briciu și S. P. Simon, la espresa dorință a familiilor gr. cat. și gr. orientale. În totu timpul ceremoniilor, poporațiunea săsescă, mai totă a asistat cu cea mai bună și onorifică ținută până la fine, admirând și laudând ceremoniile bisericii noastre. În fine după ce crucea a fost pusă la locul său în pământ, preotul S. P. Simon a adresat celor prezenți o cuvântare, în care a arătat ce este cimitieriu, cum trebuie să fie îngrijirea și pentru trupurile reșoșilor, ce însemnătate au iconele și monumentele puse de cei vii în locul unde dorm cei morți în Domnul. Gratulăză tuturor, celor ce au contribuit și asudat pentru facerea crucii, și și exprimă bucuria inimii, că un popor așa micuț românesc are darul înaintării și a zelului în ceea ce e frumos, piu și dumneșc. Le oftează: „Mulți ani! Orațiunea și-o finesce cu cuvintele: „Să trăiescă și națiunea săsescă din acest sat, care s'a îngrijit de v-a dat un loc așa frumos pentru cimitieriu!“ . . .

A urmat apoi un prânțu popular în decursul căruia Sasii — mai cu semă frunții din Monariu prin gura unu Sasu bătrân a răspuns la cuvintele preotului din Șomfalău dicend în alte: „Nouă ne place tare când Românii acestia dintre noi pot face ceva lucru bun și D-șeu să-i țină dimpreună cu cinstiții Domni preoți la mulți ani! Bine a ășis cine a ășis că mulți pôte face Românul, când îl iai cu buna! . . .

E de însemnat că decă móre un Român din Monariu, se petrece la grópă mai de multe ori fără clopote, căci clopote românesce nu se află. Și bietul nostru popor din Monariu e forte îngrijat pentru acesta și și-a exprimat acel necaz și cu ocaziunea sântirii crucii. Cei doi preoți au mângaiat pe acestu popor, care se vede că știe și pricepe ce e *legea românescă* — promițendu țiecare că se va îngriji a le căștiga nisce clopote cât de mic. Imi vine „volens nolens“ în minte unu casu, când adecă repausatul episcopu rom. cat. din Alba-Iulia Fogarasy a dăruit gratis la 10 familii rom. cat. din unu sat, două clopote, vedend că ei doresc din totu sufletul să aibă clopotele lor — papiste. Óre bieții Monaren, cari și nóptea visează de două clopote frumoșe botezate pe legea lor, nu voru avé norocul ca vre-unu prelat să le dăruiască lor două mic clopote? Răspundă-ne aci viitorul! . . .

Cor.

Privire istorică asupra trecutului politic și social și național al „Ducatului Bucovina“.

(Urmare.)

Cu durere trebuie să constatăm, cumcă poporul bucovinean încă nu era destul de pregătit, spre a pute face întrebuințare recerută de drepturile, ce i se acordase prin grația monarhului. Ba încă mai mult! trebuie să constatăm cu durere, cumcă străinismul furisat în sinul poporului a lucrat din reșputeri, și nu fără succes, chiar dela începutul erei constituționale, — spre a semăna ne 'ncredere în popor față cu nobilimea, preoțimea și în genere față cu întreaga inteligență națională, și mai cu semă față cu acei bărbați naționali, cari erau cunoscuți ca buni și sinceri patrioți bucovineni, legați de țără și popor prin nascere, prin lege și chiar prin naționalitate! Spre a paralisa folosele constituționale, inimicii noștri confesionali și naționali predicau poporului nostru neluminat în modul următor:

„Nu vă credeți în boieri și nu-i alegeți de reprezentanți ai voștri, pentru că ei voru introduce éraš boerescul, pre carele l'a desrédicat Impératul spre a vă ușura pe voi!

„Nu vă credeți în preoții voștri, pentru că aceștia sunt înțeleși cu boierii și nu se gândesc la binele voștru, ci se gândesc cum și-ar mai mări sesiunile și lefele, cum aru mai înmulți veniturile parohiale, cum aru pute să vă jupescă încă mai bine!

„Nu alegeți pe nici unu învățat de ai voștri, fiă el judecător, fiă el profesor sau orice ar fi alta, căci ei domnindu-se au uitat de popor și acuma disprețindu-l se rușineză de el și caută numai cum l'ar pute înșela, amăgi, suge, storce și mulge, spre a se în-avuți! . . .

Ba trebuie să constatăm spre nefericirea noastră, cumcă și 'n sinul națiunii și bisericii noastre s'au aflat mulți rășiciți, nepricepuți sau pôte chiar vânduți străinismului, cari îi predicau poporului în modul arătat mai sus.

Astfelu se întâmplă, cumcă poporul nostru, chiar dela începutul erei constituționale, nu făcu întrebuințare recerută de drepturile, ce i se acordase prin constituțiune, nu se increșu pretutindenți și totdeuna în fiii și apărătorii săi naturali, ci mai mult în străinii prefăcuți sau în fiii săi cei mai răi, mai egoști, mai ambițioși, mai fără suflet și mai fără Dumneșu, c'unu cuvântu, în acele caractere mârșave și fără de rușine, cari vându țără și lege, limbă și drepturi, pe tată și pe mamă . . . numai și numai ca să și pótă ajunge scopul: înmulțindu-și averea și puterea și, înălțându-se din rang în rang, să și indestuleze mândria și îngâmfașarea personală!

Astfelu s'a făcut politica la noi în Bucovina până în anul trecut 1885, și astfel aru dori-o unu s'o mai facă încă și mai departe, pentru că ei sunt convinși, cumcă numai pe asta cale practicată până acuma, adecă: aștându poporul neluminat în contra boierimeii și preoțimeii noastre, în contra inteligenței naționale binevoitoare poporului și intereselor noastre naționale-bisericesce etc. etc. își pot ajunge scopurile sale egoistice, își pot satisface ambițiunii și îngâmfașării nemărginite, îmbătându poporul cu promisiuni nerealisabile și profitându de nevoea în care se află el.

Metodă miserabilă: neumană, necreștină și mai pre su-ș de tóte, de totu nepatriotică, neromânescă!

Metodă demnă de cei mai mari trădători de patriă, de lege și de naționalitate!

Metodă machiavelistică, carea ne-a redus la starea în care ne aflăm, fiindcă, nepétrunțendu-o poporul

până acuma, nici nu încercase de a o paralisa și a o respinge cu indignațiune cuvenită!

Metodă otrăvitoare și omoritoare, pre carea trebuie să o combată din reșputeri orice suflet românesc, decă voiesce în adevăr binele patriei, națiunii și bisericii noastre!

Metodă, careia Societatea politică „Concordia“ i-a declarat rășoiu pe viță și pe mórte!

III.

Ce politică face Societatea politică „Concordia“ dela constituirea sa și până astăzi?

Experiențele, considerațiunile și adevărurile constatate mai sus au reclamat imperios și au dat în anul 1885 ansă la înființarea Societății politice „Concordia“ în Cernăuți.

Experiențele de până acuma ne-au învățat, cum că relele, ce otrăvesc, bântue și surpă neconținut și sistematic biserica, legea și populațiunea noastră bucovineană, — sunt emanate din două isvóre, și anume: din unu isvor străin, pe care l'am puté numi mai nimerit *galițianu-catolicu*, și din unu indigenu-egoisticu-*mârșav-ambitiosu-ingâmfatu*, și totu atât de periculosu, ca și celu dinteu.

Delăturarea séu celu puțin paralizarea relelor emanate din aceste două isvóre și-a făcut o societate politică „Concordia“ de problema sa principală, pentru că numai prin delăturarea séu paralizarea lor, vomu pute reconstrui și desvolta frăția și încrederea în sinul populațiunii și bisericii noastre ortodoxe-orientale bucovinene, căci unde nu-i unire și încredere, acolo nu pôte fi nici putere, nu pôte fi nici viță, ci numai stagnare séu chiar peire.

Incătu privește delăturarea relelor emanate din isvorul străin galițianu-catolicu, apoi societatea politică „Concordia“ operază purcedend dela următoarele principie:

Noi Concordianii nu voim și nici nu dorim, ca să se facă siluire limbistică acelor fi bisericesce bucovinene, cari, uitându-și limba strămoșescă, se vedu astăzi silii să vorbescă în o limbă străină, și anume în limba vecinilor galițiani, în limba slavonă, — dér nici nu voim, nici nu putem rămâne nepăsători, când o mână de apostoli străini: străini de lege, străini de nem și sânge, c'unu cuvântu: străini de țără, de biserică și de popor, nizuesc din reșputeri să despartă poporul nostru bucovinean în două tabere vrăjmașe, propoveduindu-i *cumplita și otrăvitoare minciună, cumcă el (poporul nostru) nu este unu și același din moși strămoși, avend aceeași patriă, aceeași lege, același Dumneșu!*

Nu voim și nici nu putem rămâne neingrijați, vedend aceste țeseturi străine, întreprinse și practicate cu scopul rășicios, cu scopul diavolesc, de-a învrăjbi țără și poporul, biserica și legea lui și de a face cu ori și ce prețu din unu popor două popóre, din o țără două țări, din o biserică două biserici! (Va urma).

DIVERSE.

Frica de divorțu. — La o serată două tinere dame stăteu retrase în fundul salonului și vorbeu încet: — Dér sci tu, dragă mea, ce mi-a spusu soțulu țeu ér? — Ce ți-a spusu? te rog spune-mi. — Mi-a ășis că te cunósce atât de bine, în cătu îți simte și bătăile inimii. — Dér mă faci să mă cutremur, amica mea! Decă-i adevératú acesta, atunci... de sigur c'o să ceră divorțulu! . . .

Editor: Iacobu Mureșianu.

Redactoru responsabil: Dr. Aurel Mureșianu

ne dăm jos colibele și să le aședăm în altă parte, răspunseră locuitorii, când Stanley îi întrebă despro lucrul, despre care voia să se convingă cu desăvêșire.

„Spre ce parte se îndreptăză apa din lacu?“ îi întrebă călătorulu nostru pentru a doua órá.

„Spre miadă-nópte se îndreptăză, dar după aceea parcă se întorce spre înderétu cu mai multă putere decât mai'nainte.“

„Este pe aicea vre unu riu, care se curgă spre apus?“

„Noi n'am auditu nici ódată despre unu asemenea riu“, răspunseră indigenii.

Stanley nu dete creșeméntu acestor cuvinte numai așa cu una cu două. Elu voia să se convingă cu ochii săi despre starea lucrulu.

Călătorii se îndreptară acuma spre miadă-nópte de-a lungul țărmurelu vesticu alu laculu. Nu multu după ce trecură pe lângă vêrsarea însemnatulu riu Rufuvu, avură ei a se lupta cu o furtună așa de grozavă, cum nu mai veduseră până acum.

„Meofu“, povestese Stanley, „mai nu se mai putea întrebuința, de óre-ce cărma i se rupese de valurile cele puternice. Luntrea noastră europénă sbura ca o pasere pe undele întăritate. Vântulu bătea cu o putere nespasă și valurile de apă vêjeiau, trecend pe lângă noi cu repejune.“

Din norocire „Alice“ isbuti a ajunge într'unu sinu micu dar bine apărátu. Și ómenii din luntrea africană nu numai că scăpară cu viață, ci totodată reușiră a și adăposti și vasulu într'unu locu destul de sigur.

Poposind călătorii noștri într'una din țile într'unu locu de pe marginea laculu, aflară de bine a da focu la nesce iarbă, ca să pótă avé o privire mai deschisă în tóte părțile. Cu o iuțélă nespasă se întinse foculu pe pótele muntelu în sus, îndreptându-se din tóte părțile spre crescutulu lui. Chiar și după trei țile mai ardea cu 25 kilometri mai spre miadă-nópte, așa încatu nóptea străluciau flacărele până la o depărtare însemnată.

Lățirea acesta de totu repede a foculu provine de acolo, că în părțile acestea pe timpul ploilor răsare din pământu o iarbă așa de mare, încatu în curénd se face ca trestia de grósă și ajunge până la o înălțime de 4 și 1/2 metri. În anotimpulu secetosu această iarbă se uscă așa de tare, încatu o singură scânteia este în stare a o preface la momentu într'o mare de flăcări. Trosnetele și pârăiturile pricinuite de flăcări semănă întocmai cu șgomotulu ce l'ar face două regimente de infanteria, luptându-se unu cu altulu.

De-a lungul părții mai înguste sudice a laculu Stanley nu găsi nici o scurgere. Spre nordu însă te-

renulu devenia totu mai șest, și astfel era cu puțință, ca aici să se găsescă vre unu locu, pe unde apa din Tankanika să trecă într'altă parte.

În 15 Iuliu ajunse expedițiunea la gura rulu Lukuga, despre care susținuse Cameron că conduce apa din lacu în rulu mai mare Lualaba. Deși mersulu apeii nu se putea observa destul de bine, totuși călătorulu nostru se convinse, că acestu riu nu duce nici-decum apă din lacu, ci dimpotrivă îi aduce. Prin urmare nici aicea nu putea fi vorba de vre-o scurgere. Greșala lui Cameron se putea șcusa cu aceea, că în adevăr nu era ușor de constatatu, spre ce parte se îndreptăză apa din riu. De óre-ce cursulu apeii este câtu se pôte de linu, este probabil, că decă laculu va cresce și mai tare, apa lui se va îndrepta spre Lualaba pe albia rulu Lukuga, așa încatu acesta își va schimba cu totul cursulu séu. Acesta a fostu rezultatulu, pe care l'a aflatu călătorulu nostru în urma cercetării rulu, despre care e vorba.

În 21 Iuliu călătoria se continuă mai departe spre nordu. Ținuturile, și până acuma destul de romantice, începură a avé o privire din ce în ce mai imposantă. Șirulu de munți Goma se estindea grandiosu, câtu putea vedé cu ochii.

(Va urma.

Cursul la bursa de Viena

29 din Mai st. n. 1886.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Rentă de aur, Rentă de hârtie, Amortisarea datoriei, etc.

Bursa de București.

Cota oficială dela 17 Mai st. v. 1886.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Renta română, Renta rom. amort., Impr. oraș. Buc., etc.

Cursul pieței Brașov

din 03 Mai st. n. 1886

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Bancnote românești, Argint românesc, Napoleon-d'ori, etc.

Nr. 60—1885.

Publicațiune!

Luni, a doua zi de Rosalii, în (2) 14 Iuliu 1886 înainte de amiazi la 10 ore se va arênda prin licitațiune pe 6 ani unul după altul, începându din toamna anului curentu 1886, Stupina de lângă Bârsa, proprietate a Bisericei române ort. res. dela St. Nicolae din suburbiul Schei în Brașov, — fostă odinioară a lui Kristof — și care stupină cuprinde peste totu circa 100 jugare.

Licitațiunea se va ținea în Casa de Ședințe a Comitetului parochialu dela Biserica St. Nicolae în suburbiul Schei.

Condițiunile arêndărei se potu ceti la Epitropul Domnulu Ioane A. Navrea, în suburbiul Schei.

Brașov, 1 (13) Mai 1886.

Epitropia parochială

a bisericei române ort. res. dela St. Nicolae.

Abonamente la Gazeta Transilvaniei

se potu face cu începerea dela 1 și 15 ale fiecărei luni, mai ușor prin mandate postale.

Adresele ne rugăm a ni se trimites exactu arătându-se și posta ultimă.

PREȚULŢ ABONAMENTULUI ESTE:

Pentru Austro-Ungaria:

Table with 2 columns: Duration and price. pe trei luni 3 fl. —, „ șese luni 6 fl. —, „ unu anu 12 fl. —

Pentru România și străinătate.

Table with 2 columns: Duration and price. pe trei luni 10 franci, „ șese luni 20 „, „ unu anu 40 „

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Mersul trenurilor

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with 4 main sections: Predeal-Budapesta, Budapesta-Predeal, Teiuș-Arad-Budapesta, and Budapesta-Arad-Teiuș. Each section contains a grid of train routes, times, and prices for various stations.

Nota: Orele de noapte sunt cele dintre liniile grôse.